

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för utbildningsvetenskap

Förändringar för barns rätt till delaktighet och inflytande på förskolan.

En jämförande dokumentanalys av Barnkonventionen och Läroplanen samt
en intervjustudie med förskollärare.

Erica Altebo Stenmark

2018

Examensarbete, Grundnivå (yrkesexamen), 15 hp
Pedagogik
Förskolläraryrket

Handledare: Ulrika Bergstrand
Examinator: Peter Gill

Altebo Stenmark, E (2018) *Förskollärares arbete med delaktighet och inflytande i förhållande till barnkonventionen och Läroplanen*. Examensarbete i pedagogik. Förskolläraryrket. Akademin för utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle.

Abstract

Förskolan vilar på en demokratisk grund och på respekten för de mänskliga rättigheterna. Syftet med denna studie var att beskriva inkorporeringen av barnkonventionen i förskolan, i synnerhet med avseende på revideringen av läroplanen och begreppen delaktighet och inflytande samt förskollärares uppfattningar om ämnet. Studien har sin utgångspunkt och bakgrund i förändringarna i den kommande Läroplanen Lpfö18 och det faktum att barnkonventionen under år 2020 blir svensk lag. Tidigare forskning visar barnkonventionens status i Sverige och i andra länder som likt Sverige implementerat konventionen. Forskning visar också på att det är förskollärares förhållningssätt som avgör hur mycket delaktighet och inflytande barnen ges och vid vilka tillfällen detta sker. Resultatet från dokumentanalysen visar på att delaktighet och inflytande har stor plats i såväl barnkonventionen som den nya läroplanen samt att dessa flätas samman och ger delaktighet och inflytande än större plats i den reviderade läroplanen för 2019. I intervjuerna har det visats på en medvetenhet om de kommande förändringarna i förhållande till barnkonventionen och läroplanen, att dessa två dokument används i verksamheten samt en enad syn på innebörden och vikten av begreppen delaktighet och inflytande. Studien visar på att den svenska demokratin såväl som förskollärares uppfattning och förhållning till sin roll påverkar möjligheten till delaktighet och inflytande. I arbetet med delaktighet och inflytande använder sig förskollärarna av olika resurser så som aktivitetstavlor, miljön som den tredje pedagogen och samlingen. Förskollärarna använder exempelvis barnböcker för att levandegöra barnkonventionen i arbetet. Slutligen visar studien att organisationen kan skapa såväl hinder som möjligheter för möjligheten till delaktighet och inflytande.

Nyckelord: barnkonventionen, delaktighet, inflytande, förskola, läroplan.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Centrala begrepp	1
2.1 Barns perspektiv eller barnperspektiv	1
2.2 Inflytande	2
2.3 Delaktighet	2
2.4 Implementering/inkorporering - transformering	2
3. Bakgrund	3
3.1 Läroplanens historia ur ett delaktighets- och ett inflytandeperspektiv	3
3.2 Barnkonventionen från då till nu, viljan att förmedla rätten till delaktighet och inflytande	3
3.3 Bakgrund till de centrala begreppen	4
4. Forskningsöversikt	4
4.1 Barns rätt till delaktighet och inflytande i Sverige och världen	4
4.2 Förskollärares förhållningssätt i rätten till delaktighet och inflytande	5
5. Syfte och frågeställningar	7
5.1 Syfte	7
5.2 Frågeställningar 1	7
5.3 Frågeställningar 2	7
6. Metod	7
6.1 Metodval	7
6.2 Urval	8
6.3 Innehållsanalys	9
7. Resultat	9
7.1. Dokumentanalys	9
7.1.1 Barnkonventionen ur ett delaktighetsperspektiv	10
7.1.2 Barnkonventionen ur ett inflytandeperspektiv	10
7.1.3 Läroplanen ur ett delaktighetsperspektiv	10
7.1.4 Läroplanen ur ett inflytandeperspektiv	11
7.1.5 Barnkonventionen, delaktighet och inflytande i den nya Läroplanen	11
7.1.6 Läroplanen och Barnkonventionen blir ett	11
7.1.7 Förskollärares uppfattningar om inkorporeringen av Barnkonventionen och den reviderade Läroplanen.	12
7.1.7.1 Medvetenhet kring kommande förändringar	12
7.1.7.2 Fokus på delaktighet och inflytande	12
7.1.7.3 Barns bästa i första rummet	12
7.2 Förskollärares uppfattningar om delaktighet och inflytande	13
7.2.1 Definitionen av delaktighet	13
7.2.2 Definitionen av inflytande	13
7.2.3 Det svenska samhällets demokrati som grund för arbetet med delaktighet och inflytande	14
7.2.4 Förskollärares förhållningssätt och dess påverkan på delaktighet och inflytande	14
7.2.4.1 Förskollärares uppfattning om den egna rollens betydelse i kontexten....	14
7.2.4.1 Ett demokratiskt förhållningssätt	15
7.2.5 Resurser för arbetet med delaktighet och inflytande	15
7.2.5.1 Aktivitetstavlor för ökat inflytande	15

7.2.5.2 Miljön som den tredje pedagogen i arbetet med delaktighet och inflytande	16
7.2.5.3 Samlingen som en plats för delaktighet och inflytande.....	16
7.2.6 Barns rätt till delaktighet och inflytande i förskolans vardag.....	17
7.3 Hinder och möjligheter för delaktighet och inflytande	18
7.3.1 Organisationen som hinder och möjlighet för delaktighet och inflytande	18
7.4 Sammanfattning av resultat	18
8. Diskussion	19
8.1 Resultatdiskussion	19
8.1.2 Delaktighet och inflytande som begrepp	20
8.1.3 Delaktighet och inflytande i styrdokumentet och verksamheten.....	20
8.1.4 Transformerings av barnkonventionen i verksamheten	20
8.1.5 Styrda aktiviteter och möjligheten till delaktighet och inflytande	21
8.1.6 Fritt eller begränsat inflytande.....	21
8.1.7 Delaktighet eller konsultation?.....	21
8.1.8 Att känna sig sedd och hörd, en förutsättning för lärande.....	22
8.1.9 Hinder och möjligheter för delaktighet och inflytande	22
8.1.10 Sveriges position i arbetet med barns rättigheter och rätten till delaktighet och inflytande	23
8.2 Metoddiskussion.....	23
8.3 Vidare forskning	24
Referenser	25
Bilagor	27

1. Inledning

Att ha rättigheter, känna sig delaktig i och få ha inflytande över sin situation, att känna sig viktig och behövd. Detta är en förskollärares uppdrag att förmedla till barnen (Skolverket, 2016) och något som går att läsa i FN:s konvention om barns rättigheter, Barnkonventionen (Unicef 2009). Förskolans Läroplan fastställer att ”Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation” (Skolverket, 2016 s.12). I Barnkonventionens två, av de enligt Unicef fyra viktigaste, målen framträder samma tanke i punkt 3.1 ”barns bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn” (Unicef, 2009 s.14) och punkt 12 ”alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad” (Unicef, 2009 s.18). Samtliga av dessa citat delar den innebörd att alla barn ska ges möjligheten att utöva sin rätt till delaktighet och inflytande i förskolan.

Inflytande i förskolan handlar om att utveckla ett demokratiskt förhållningssätt där barnen får möjlighet att utveckla sin förmåga att förmedla känslor och åsikter (Emilsson, 2007). Delaktighet handlar om individens känsla av inkludering och acceptans från omvärlden samt förmågan att kunna ta beslut och initiativ som påverkar dennes situation. Barns delaktighet och inflytande har en stor roll i såväl Läroplanen som Barnkonventionen och är därmed en stor del av förskollärares uppdrag. Barnkonventionen har fram till idag endast implementerats i Sverige och därmed inte varit svensk lag. Från och med den första januari 2020 kommer dock detta att ändras och Barnkonventionen kommer att träda i kraft som lag i Sverige (Sveriges Kommuner och Landsting, 2018). Från och med den första juli 2019 kommer också den svenska förskolan få en ny Läroplan (Skolverket, 2018). I denna Läroplan läggs ytterligare fokus på delaktighet och inflytande samt på samverkan med Barnkonventionen och barns rättigheter i det dagliga arbetet.

I samband med att Barnkonventionen blir lag får Sverige en ny Läroplan med större fokus på barns rättigheter och rätten till delaktighet och inflytande. Detta betyder naturligt att barns rättigheter och rätten till delaktighet och inflytande får en mer framträdande plats i förskolan. Syftet med denna studie är att beskriva inkorporeringen av barnkonventionen i förskolan, i synnerhet med avseende på revideringen av läroplanen och begreppen delaktighet och inflytande samt förskollärares uppfattningar om ämnet.

2. Centrala begrepp

I detta avsnitt förklaras studiens centrala begrepp för att ge en ökad förståelse för vidare läsning. De begrepp som förklaras är begrepp som är av vikt för att uppnå studiens syfte.

2.1 Barns perspektiv eller barnperspektiv

När beslut ses på och fattas utifrån ett barnperspektiv tar beslutsfattarna hänsyn till vad de tror är det bästa för barnet (Sommer, Pramling Samuelsson och Hundeide, 2011). Beslutet grundas på vad beslutsfattarna själva anser vara bäst för barnet eller barnen i

frågan. När ett beslut fattas utifrån barns perspektiv innebär det att barnen fått vara en del i beslutsfattandet. Ett beslut som tas utifrån barns perspektiv innebär att barn fått vara med och säga sitt antingen genom direkt kommunikation eller genom observationer av barn i olika situationer som påverkar beslutet.

2.2 Inflytande

Inflytande är ett begrepp som är vanligt förekommande i styrdokument och mål för förskolan. Inflytande ses enligt Emilson (2007) som en mänsklig rättighet, ett demokratiuppdrag för förskolan samt att inflytande är en förutsättning för lärande. Inflytande i förskolan handlar om att barn ska få utveckla sin förmåga att uttrycka tankar och åsikter för att med hjälp av dessa kunna påverka sitt lärande och sin utveckling.

2.3 Delaktighet

I förskolans Läroplan och styrdokument handlar delaktighet i mångt och mycket om att känna sig inkluderad, accepterad, ha möjlighet att göra val, fatta beslut och att ta egna initiativ. Genom detta synsätt blir begreppet delaktighet ett vidare begrepp än inflytande (Emilson, 2007).

2.4 Implementering/inkorporering - transformering

I samband med att Barnkonventionen undertecknades av Sverige år 1990 påbörjades också implementeringsarbetet. Socialstyrelsen (2012) förklarar begreppet implementering på så sätt att det innebär att nya metoder börjar användas i redan existerande verksamheter och säkerställningen av detta. Inkorporering betyder enligt Svenska Akademiens ordbok (2018) införliva, förkroppsliga och innebär att en internationell överenskommelse, i detta fall Barnkonventionen, införs oförändrad i den svenska rättsordningen. Transformering innebär att de redan existerande nationella lagarna ändras och anpassas till den nya lagens bestämmelser (Unicef, 2018). Detta kommer alltså innebära att de lagar vi har i Sverige kommer att anpassas till att även följa Barnkonventionens bestämmelser.

Transformering får olika innebörder beroende på vilken verksamhet den gäller (Linde, 2012). Transformering får därmed en specifik innebörd i förskolan för förskollärarna. För de förskollärare som verkar i förskolan innebär transformeringen att utifrån vad som står i Barnkonventionen och Läroplanen förmedla kunskapen om barns rättigheter till barnen i den dagliga verksamheten.

3. Bakgrund

I detta avsnitt ges en genomgång av bakgrunden till studiens utgångspunkt för att ge ett djupare perspektiv och en ökad förståelse. Bakgrunden syftar till att ge en ökad förståelse för de två dokument som huvudsakligen används i studien vilka är Läroplanen och Barnkonventionen.

3.1 Läroplanens historia ur ett delaktighets- och ett inflytandeperspektiv

Läroplanshistorien kan delas upp i olika perioder där delaktighet och inflytande har olika betydelse. Den svenska Läroplanens historia är enligt Vallberg Roth (2002) lång trots att den första Läroplanen kom först 1998. Den första Läroplansperioden kallas guds Läroplansperiod där barnen kallades lärjungar och kyrkan stod i fokus för såväl lärande som lokaler. Det var kyrkan och kristendomen som religion som lade grunden till undervisningen och barnen hade väldigt begränsat utrymme för delaktighet och inflytande. Under det goda hemmets och hembygdens Läroplansperiod från sent 1800-tal till mitten av 1900-talet var möjligheten till delaktighet och inflytande än mer begränsat. Här låg fokus på uppfostran och könsindelade hushållssysslor mer än på lek och lärande. Efter mitten av 1900-talet fram till 1985 kallas perioden för folkhemmets socialpsykologiska Läroplansperiod. Under denna period sågs filosofer som Piaget och allt religiöst ersattes med filosofiska livsfrågor. Det var först här som de första ansatserna till delaktighet och inflytande fick en chans att komma till ytan när filosofin tog över. Från 1985 fram till idag befinner sig Sverige i det situerade världsbarnets Läroplansperiod. Det är under denna period som vi fått vår första Läroplan och i och med varje revidering har delaktighet och inflytande fått allt större fokus. I den Läroplan som träder i kraft 2019 har detta fokus tagit sig ytterligare längre och blivit en än större del av Läroplanen.

3.2 Barnkonventionen från då till nu, viljan att förmedla rätten till delaktighet och inflytande

Konventionen om barns rättigheter, Barnkonventionen, har en lång historia (Davidsson, 2018). Konventionens historia har från början till nu alltid handlat om barns bästa och barns rättigheter till såväl liv som de rättigheter som undersöks i denna studie, delaktighet och inflytande. Under hela 1900-talet förändras synen på barn som vi tidigare kände den. Barn går från att vara passiva mottagare av kunskap till att vara egna individer med förmåga att ta in, omvandla och förmedla kunskap, känslor och erfarenheter. Detta sker genom kända filosofer och pedagoger som Ellen Key, Loris Malaguzzi, Lev Vygotskij med flera. År 1924 antas Genevekonventionen med de första fem buden om barns rättigheter av föregångaren till Förenta Nationerna, Nationernas Förbund. Efter andra världskriget år 1945 stiftas de förenta nationerna som skriver under den universella förklaringen om de mänskliga rättigheterna år 1948. År 1959 utökar FN rättighetsskyddet från fem till tio bud och slutligen år 1989 stiftas FN:s konvention om barnets rättigheter.

Enligt Unicef (2018, 1) var Sverige drivande i frågan om Barnkonventionen och ratificerade Barnkonventionen år 1990. En ratificering av Barnkonventionen innebär att den är juridiskt bindande, men att den inte går att åberopa som svensk lag. I och med detta innebär det också att Barnkonventionen inte har samma status som övriga lagar.

Den 15 mars 2018 beslutade regeringen om en proposition gällande att inkorporera FN:s barnkonvention som svensk lag vilket publicerades på Sveriges Kommuner och Landsting (2018). Propositionen röstades igenom den 13 juni 2018 och beslutet står nu fast. I januari år 2020 kommer Barnkonventionen vara en del av svensk lag och därmed kunna få större genomslagskraft med förhoppningen att förändra i beslut för barns bästa. Inkorporeringen innebär enligt Unicef (2018) att Barnkonventionen införs oförändrad i den svenska rättsordningen. Transformeringsen kommer innebära att de lagar vi har i Sverige kommer att anpassas till att även följa Barnkonventionens bestämmelser. Inkorporeringen kommer också enligt Sveriges kommuner och Landsting (2018) att innebära en påverkan på verksamheter som rör barn liksom förskolan. I och med att Barnkonventionen blir lag och får högre status i samhället ställs det högre krav på förskolan att medvetandegöra barn om deras rättigheter, däribland rätten till delaktighet och inflytande som är två centrala rättigheter inom förskolan. När Barnkonventionen träder i kraft och blir lag behöver barnen redan vara medvetna om sina rättigheter som barn i samhället.

Både Läroplanen och Barnkonventionen lägger nu stor vikt vid barns delaktighet och inflytande och dessa två behöver samverka för att skapa de bästa möjliga förutsättningarna för barn.

3.3 Bakgrund till de centrala begreppen

Barnperspektiv och barns perspektiv. Med tanke på att både Barnkonventionen och Läroplanen anser att barns bästa ska beaktas i beslut som rör barn blir beslut fattade ur barnperspektiv eller barns perspektiv en intressant fråga.

Delaktighet och inflytande. Dessa två är begrepp som läsare av Läroplanen möts av många gånger och som både kan tyckas lika men också olika och kan behöva en djupare förklaring.

Implementering och inkorporering är begrepp som förklarar skillnaderna i Barnkonventionens ställning som lag och icke-lag.

4. Forskningsöversikt

4.1 Barns rätt till delaktighet och inflytande i Sverige och världen

Rättigheter och rätten till delaktighet och inflytande erkänner respekt för dess bärare enligt Freeman (2007). Rättigheter erkänner respekt för dess bärare, för deras värdighet och integritet. Den mest grundläggande rätten på jorden är rätten till sina rättigheter. En

bärare av rättigheter är någon som har rätt till och förmågan att ta del av beslut och göra sin röst hörd. Att ta del av beslut och göra sin röst hörd innebär delaktighet och inflytande. Förmågan att utöva delaktighet och inflytande har redan de yngsta barnen om de ges möjlighet till det av de vuxna i verksamheten. Enligt Freeman (2007) ligger problemet med att implementera barns rättigheter i att de inte tas på allvar.

Sverige har sedan de skrev under Barnkonventionen implementerat den i landet inom alla de verksamheter som rör barn, däribland förskolan. Sverige har transformerat Barnkonventionen i förskolans Läroplan bland annat genom att rätten till delaktighet och inflytande fått en stor roll. Detta är dock något som bland annat Batur Musaoglua och Haktanirs (2012) och Johnnys (2005) forskning visat att det inte har skett överallt bland de länder som implementerat Barnkonventionen. Kanada och Turkiet är två länder som också implementerat Barnkonventionen, men där det inte lyckats lika bra.

Enligt Johnny (2005) finns det tydliga brister i Kanadas förskole- och skolvärld när det gäller Barnkonventionen och barns rättigheter. Anledningen till detta är att skolan är byggd på en sorts hierarki där de vuxna står över barnen. Med detta menas att de vuxna enligt dem kan mer och har mer makt. Detta innebär ett överhängande barnperspektiv där de vuxna bestämmer utifrån vad de anser är bäst för barnen utan att göra dem delaktiga. Johnny (2005) menar att Barnkonventionen i Kanada behöver få en starkare position. Trots att Sverige lyckats bättre än Kanada med att implementera Barnkonventionen så är förhoppningen med inkorporeringen att konventionen ska få än högre ställning. Turkiet är ett land som implementerat konventionen men inte transformerat den. Batur Musaoglua och Haktanir (2012) menar att trots att landet implementerat Barnkonventionen nämns den eller barns rättigheter inte i Turkiets motsvarigheter till styrdokument och Läroplaner. Turkiets Läroplan nämner att det är bra att behandla barn demokratiskt, men utelämnar själva medvetandegörandet om rättigheter hos barnen eller att Barnkonventionen finns. Detta innebär att inte alla barn får ta del av utbildning om sina rättigheter eller utöva delaktighet och inflytande utan endast de barn där läraren aktivt väljer att läsa om och arbeta med barns rättigheter.

4.2 Förskollärares förhållningssätt i rätten till delaktighet och inflytande

Westlund (2011) menar på att de vuxna, i detta fall förskollärarna, och deras förhållningssätt är det som är avgörande för hur mycket delaktighet och inflytande barnen ges i verksamheten. Vuxna som ser det som utmanande, problematiskt och jobbigt att låta barnen bestämma kommer inte att göra det medan de som ser möjligheter kommer erbjuda delaktighet. Westlund (2011) menar också att det finns svårigheter även när förskollärare har ett demokratiskt förhållningssätt. I alla barngrupper finns det barn som är mer eller mindre utåtriktade och initiativtagande. Om det demokratiska arbetssättet då innebär att det ställs öppna frågor om val i verksamheten eller frågor där den som räcker upp handen får svara så innebär detta svårigheter. Om det alltid är samma barn som spontant svarar eller som räcker upp handen så visst har det utövats demokrati, men inte en rättvis och jämställd demokrati. Svårigheten blir då hos en demokratisk förskollärare att se till att

alla barn får utöva delaktighet och inflytande och att hitta vägar för även den mest tystlåtna och tillbakadragande ska få komma till tals.

Förskollärarnas förhållningssätt är enligt forskaren Sheridan (2001) också sammankopplat med kvaliteten på förskolan. På förskolor där förskollärare har ett förhållningssätt som till stor del präglas av makt och regler så tenderar det att kunna vara sammankopplat med förskolans kvalitet. Detta i jämförelse med förskolor där förskollärare har ett förhållningssätt som genomsyras av demokrati där kvaliteten tenderar att vara högre. Barns delaktighet och inflytande eller rättare sagt den möjlighet som förskollärare ger till barnen att utöva delaktighet och inflytande bidrar till en hög kvalitet i förskolan. Det demokratiska arbetssättet som gynnar den pedagogiska kvaliteten är det arbetssätt där förskolläraren närmar sig barns perspektiv genom att lyssna in barnen inför val av aktiviteter och låter deras intressen och tankar styra verksamheten. Detta i jämförelse med barnperspektivet som tenderar att vara mer odemokratiskt där förskolläraren tror sig veta bäst och kör på utan att varken se eller höra barnen på vägen. Utöver förskollärarens personliga förhållningssätt och möjliggörande av delaktighet och inflytande menar Westlund (2011) att det också finns andra aspekter som påverkar. Barngruppens storlek, antal vuxna per barn påverkar då för många barn per vuxen ger inte samma möjlighet till delaktighet och inflytande då det helt enkelt inte finns tid att se och höra alla barn.

Ekström (2006) menar att oavsett intentionen med och viljan till demokrati på förskolan är det i slutändan förskollärarna som bestämmer när barnen ska få utöva inflytande och vara delaktiga. Vidare har Ekström (2006) visat att den stund under dagen som barnen har mest inflytande över är i den fria leken. I planerade aktiviteter som samlingar visade det sig att barnen väldigt sällan hade inflytande utan dessa aktiviteter var lärarstyrda. Emilson (2008) visar i sin forskning på samma resultat, att det är i de mer öppna aktiviteterna där innehållet inte är helt styrt av en lärare som barn ges möjlighet till inflytande och delaktighet. Inflytande är enligt Emilson (2008) en förutsättning för lärande då inflytande innebär att individen känner sig sedd och hörd. En förskollärare kan ha goda intentioner och ett bra innehåll, men det krävs mer. För att lärandet ska vara möjligt krävs att barnen känner sig sedda och hörda och har möjlighet att påverka sin situation.

Förskolan vilar på en demokratisk grund och en demokrati innebär enligt Dolk (2013) att alla har rätt att göra sin röst hörd. Att göra sin röst hörd innebär i sin tur att vara delaktig och ha inflytande. På detta vis är alltså delaktighet och inflytande direkt sammankopplat med demokrati. Det som enligt Dolk (2013) är viktigt att tänka på och viktigt att förmedla till barnen är dock att bara för att barnet har rätt att göra sin röst hörd så innebär det inte alltid att viljan går igenom. Barn har rätt att vara delaktiga i beslut som rör dem och känna att de blir lyssnade till, men det innebär inte att de alltid får bestämma och att deras vilja alltid är den som gäller.

Thomas (2007) menar också att det ibland är viktigt att göra en skillnad på konsultation och delaktighet. Om ett barn får en fråga om att yttra sig kring en specifik fråga kan det ses som en konsultation. Konsultationer är inte negativt utan ger också barn möjlighet att påverka. Det som blir negativt är om barnen endast får uppleva delaktighet genom

konsultation. Motsatsen till konsultation däremot är den form av delaktighet där barnet aktivt deltar och känner att dennes medverkan kommer att påverka.

Förskolans miljö är en viktig aspekt i arbetet med delaktighet och inflytande i förskolan. Miljön i förskolan är främst viktig inom Reggio-Emilia pedagogiken. Björklid (2005) menar att miljön inom Reggio-Emilia ses som den tredje pedagogen. Barnen inom Reggio-Emilia ses som bärare av hundra språk och hundra sätt att uttrycka sig på. För att barnen ska ges möjlighet att använda alla dessa språk så behöver dem en miljö som låter dem göra det obehindrat. Miljön i förskolan menar Björklid (2005) behöver vara tillgänglig för barnen för att de ska kunna ha inflytande över sin dag.

5. Syfte och frågeställningar

5.1 Syfte

Syftet är att beskriva inkorporeringen av barnkonventionen i förskolan, i synnerhet med avseende på revideringen av läroplanen och begreppen delaktighet och inflytande samt förskollärares uppfattningar om ämnet.

5.2 Frågeställningar 1

Vad innebär inkorporeringen av Barnkonventionen och den reviderade Läroplanen, i synnerhet med hänsyn till barns delaktighet och inflytande?

Hur uppfattar förskollärare kommande inkorporering av Barnkonventionen och revideringen av Läroplanen i verksamheten?

5.3 Frågeställningar 2

Hur uppfattar förskollärare delaktighet och inflytande i förskolan?

Vilka hinder och möjligheter framträder i förskollärares berättelser?

6. Metod

6.1 Metodval

Den litteratur som ligger till grund för studien är hämtad från databasen ERIC som är kopplad till Högskolan i Gävle. Studielitteratur kopplad till förskolläraryrket samt information från webbsidor som rör de ämnen studien behandlar har också använts. Den första metoden som valts är en dokumentanalys för att kunna analysera de styrdokument som ligger till grund för studien. Vidare utifrån det syfte och de frågeställningar studien söker svar på är intervjuer den metod som är bäst lämpad för att söka svar (Bryman, 2009). Intervjuer är en kvalitativ metod som används för att komma respondenternas tankar och kunskaper så nära som möjligt i ett ämne som de själva har upplevelse av. I denna typ av kvalitativa studie får studiens författare så ingående svar som möjligt.

Metoden för studien har valts för att besvara de frågeställningar som studien ställer, detta enligt Vetenskapsrådets (2017) god forskningssed.

I den kvalitativa metoden finns olika typer av intervjuer och för att genomföra denna studie har semi-strukturerade intervjuer valts. Semi-strukturerade intervjuer utgår enligt Bryman (2009) från en intervjuguide där samma frågor används för samtliga respondenter, men med möjlighet att ställa följdfrågor och ändra ordningen på frågorna om detta behövs. Trost (2010) menar att enkla frågor i en semi-strukturerad intervju skapar möjligheter för komplexa svar. Dessa komplexa svar kan bilda ett rikt material där författaren sedan kan utläsa mönster och kategorier. Genom att använda Brymans (2009) semi-strukturerade intervjuer blir både intervjuandet, transkriberingen och framförallt analysen mer lättöverskådlig. En kvalitativ studie kan också beskrivas som en socialt konstruerad studie med fokus på ord och dess innebörd. Metoden är också tolkande då intervjuerna kommer att transkriberas och sedan analyseras och det slutliga resultatet blir författarens uppfattning och analys av de insamlade svaren. Några av de svårigheter som finns med en intervjustudie är att det finns en risk att frågorna blir ledande samt att svaren präglas av informanternas vilja att förmedla sitt bästa jag (Bryman, 2009).

I metodvalet för intervjuerna innefattas valet att använda ljudinspelning. Ljudinspelning valdes för att inte missa någonting i intervjuerna och kunna fokusera på respondenten och inte ett papper samt för att kunna gå tillbaka och lyssna igen (Löfgren, 2014).

Ett missivbrev skickades inför intervjuerna ut till förskollärare där de informerades om att deltagandet är frivilligt och när som helst kan avbrytas. Förskollärarna har informerats enligt god forskningssed och fått godkänna ljudinspelning (Vetenskapsrådet, 2017). Vidare har de informerats om att inga personuppgifter kommer att offentliggöras i samband med studien samt att det material som inte innefattas i examensarbetet kommer att förstöras. Det anonyma material som innefattas i examenarbetet kommer att läggas upp i Diva portalen och offentliggöras. Respondenterna informeras om att de när som helst kan avböja från att svara på en fråga om den ur någon aspekt känns obekvämt (Trost, 2010). Detta med hänsyn till att författaren inte kan veta om en viss typ av fråga kan väcka tankar eller minnen som framkallar obehag.

6.2 Urval

Då syftet med studien är att beskriva inkorporeringen av barnkonventionen i förskolan, i synnerhet med avseende på revideringen av läroplanen och begreppen delaktighet och inflytande samt förskollärares uppfattningar om ämnet så har förskollärare valts som respondenter. Urvalet är ett bekvämlighetsurval (Bryman, 2009) vilket innebär att det är ett urval gjort av de respondenter som för tillfället funnits tillgängliga för forskaren och därmed inte visar ett stickprov från en större helhet. Samtliga förskollärare är verksamma inom samma kommun i norra Stockholm. Några av förskollärarna arbetar i privat verksamhet och några arbetar i kommunal verksamhet.

Namn och ålder	Erfarenhet	Verksamhet	Avdelning
----------------	------------	------------	-----------

J 53 år	Barnskötare i 25 år, förskollärare i 7 år	Reggio-Emilia profil med 5 avdelningar och 90 barn	14 barn födda 2016
M 48 år	Förskollärare i 20 år	Kommunal verksamhet med 5 avdelningar och 100 barn	24 barn födda 2013
G 47 år	Barnskötare i 20 år Förskollärare i 8 år	Kommunal verksamhet med 3 avdelningar och 35 barn	8 barn födda 2013
A 31 år	Förskollärare i 7 år	Kommunal verksamhet med 5 avdelningar och 80 barn	12 barn födda 2014 och 2015
N 35 år	Förskollärare i 10 år	Reggio-Emilia profil med 5 avdelningar och 80 barn	18 barn födda 2014
K 50 år	Barnskötare 20 år Förskollärare 10 år	Kommunal verksamhet med 6 avdelningar och 90 barn	15 barn födda 2013

6.3 Innehållsanalys

Det insamlade intervjumaterialet har genomgått en kvalitativ innehållsanalys. En kvalitativ innehållsanalys benämns som det vanligaste sättet att analysera kvalitativa intervjuer enligt Bryman (2009). Studiens innehållsanalys syftar till att söka gemensamma nämnare i intervjuerna samt att kategorisera svaren utifrån relevanta kategorier.

7. Resultat

Resultatet av studien kring barns rätt till delaktighet och inflytande redovisas nedan utifrån 3 huvudkategorier. I den första kategorin redovisas dokumentanalysen av den befintliga Läroplanen (Skolverket 2016) och Barnkonventionen (Unicef 2009) samt den nya Läroplanen (Skolverket 2018) där Barnkonventionen inkorporerats. För det andra illustrerar studien förskollärares uppfattningar om delaktighet och inflytande i stort samt i förhållande till styrdokumentet. Den tredje kategorin som redovisas i resultatet är de hinder och möjligheter förskollärarna upplever kring rätten till delaktighet och inflytande.

7.1. Dokumentanalys

Nedan följer en dokumentanalys som gjorts av de styrdokument som varit aktuella för studien, barnkonventionen och läroplanen. Dessa två dokument har analyserats utifrån ett delaktighet och inflytandeperspektiv för att belysa vikten och relevansen av dessa begrepp i styrdokumentet.

7.1.1 Barnkonventionen ur ett delaktighetsperspektiv

Barnkonventionen (Unicef, 2009) innehåller 54 artiklar som tillsammans utgör barnens mänskliga rättigheter i samhället och världen. Barnkonventionen fastställer att alla barn under 18 år är lika mycket värda och har samma rättigheter. Alla barn har rätt till ett namn, ett medborgarskap och en kunskap om sitt ursprung. Varje barn har i enighet med delaktighetsbegreppet rätt att uttrycka sin mening och höras i de frågor som rör barnet.

Konventionen ger också barnets föräldrar sin rätt till delaktighet i barnets utveckling så länge den inte gör barnet illa på något vis. Om föräldrarna skulle behandla barnet illa är det enligt konventionen statens skyldighet att uppmärksamma detta och handla därefter för att säkerställa barnets säkerhet. Barnkonventionen fastställer också att barn som på något sätt påverkas av en funktionsnedsättning ska ha samma rättigheter och möjligheter till liv och utveckling. I konventionen ingår också föräldrarnas delaktighet och deras rätt till identitet och bakgrund oavsett om den är lik eller olik någon annan.

7.1.2 Barnkonventionen ur ett inflytandeperspektiv

I form av inflytande har barn rätt att yttra sig, tänka och tycka. Barnet har rätt till att få ta del av och bli medveten om sina egna mänskliga rättigheter. Ur ett inflytandeperspektiv har barnet enligt Barnkonventionen också rätt att själv söka kunskap och information och uttrycka sin åsikt och få den hörd samt ha möjlighet att utefter detta påverka sin situation. I Barnkonventionen finns också till skillnad från i Läroplanen punkter som rör barns rätt till inflytande i rättprocesser och bestämmelser som rör dem. (Unicef, 2009).

7.1.3 Läroplanen ur ett delaktighetsperspektiv

I Läroplanen för förskolans grundläggande värden fastställs att förskolan vilar på en demokratisk grund. Förskolan skall främja ett livslångt lärande och förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna. I Läroplanens avsnitt 2.1 Normer och värden fastställs att "Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar öppenhet, respekt, solidaritet och ansvar." (Skolverket, 2016 s.8). Målen innefattar också förmågor så som att se till såväl sin egen som andra människors situation samt viljan att hjälpa. Förståelse för alla människors lika värde oberoende av bakgrund, kön, religion med mera. Respekten för levande människor, djur eller andra organismer i närmiljön samt ställningstagande i etiska dilemman är mål som läroplanen strävar efter att barn ska nå i förskolan som en grund för det liv de kommer att leva.

Ur ett förskolläraperspektiv ligger ansvaret i att tillgodose barns behov oberoende av bakgrunder och tillhörigheter. Förskollärares uppdrag ligger i att skapa ett demokratiskt klimat där barns behov blir sedda och respekterade för att alla barn ska känna sitt eget värde (Skolverket 2016). I rollen som förskollärare ingår att stimulera samspel, avväga när en konflikt löses barn emellan och när det behövs en medlare, att se barn individuellt och i grupp och tillsammans med dem diskutera kring och frammana en respekt för andras olika åsikter och dilemman som detta kan skapa. I tillägg till detta ligger också ett ansvar i att samarbeta med hemmet kring dessa frågor och förhållningssätt, att inkludera föräldrarna i diskussioner och tankar.

7.1.4 Läroplanen ur ett inflytandeperspektiv

Under punkt 2.3 barns inflytande ligger förståelsen för en demokrati som första fokus och den första punkten strävansmålen ”Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation.” (Skolverket, 2016 s.12). I tillägg till detta mål ingår förskollärarens ansvar att ge barn inflytande och skapa ett arbetssätt som främjar dessa mål. Utöver förskollärarens ansvar har också hela arbetslaget ett ansvar över barns inflytande. Arbetslaget som helhet ska se och ta till vara barns förmåga och verka för att deras uppfattningar och åsikter respekteras. Jämställdhet mellan könen i de demokratiska frågorna och respekten för de rättigheter och skyldigheter barnen kommer ställas inför i livet.

Vidare berörs demokrati och inflytande i punkt 2.4 ”Förskollärare ska ansvara för att ge föräldrarna möjligheter till delaktighet i verksamheten och att utöva inflytande över hur målen konkretiseras i den pedagogiska planeringen.” (Skolverket, 2016 s.13).

7.1.5 Barnkonventionen, delaktighet och inflytande i den nya Läroplanen

I nya Läroplanen för förskolan som träder i kraft 1 juli 2019 nämns Barnkonventionen specifikt som en del i förskolans grundläggande värden. ”Förskolan ska spegla de värden och rättigheter som uttrycks i FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen).” Utbildningen ska därför utgå från det som bedöms vara barnets bästa, att barn har rätt till delaktighet och inflytande och att barnen ska få kännedom om sina rättigheter.” (Skolverket, 2018 s.2). I den gamla Läroplanen hette punkt 2.3 barns inflytande (Skolverket, 2016 s.12). I nya Läroplanen heter punkt 2.3 barns delaktighet och inflytande (Skolverket, 2018 s.16) och under den punkten kan vi läsa ”Barn har rätt till delaktighet och inflytande.”

7.1.6 Läroplanen och Barnkonventionen blir ett

Utifrån den dokumentanalys som genomförts visar studien att Barnkonventionen får en tydligare plats i den reviderade Läroplanen för 2018. Barnkonventionen nämns nu i sin helhet och inte bara som mänskliga rättigheter

Den största förändringen som sker i 2018 års Läroplan är det faktum att Barnkonventionen nämns i sin helhet. I 2016 års Läroplan nämns mänskliga rättigheter men inte Barnkonventionen. I den tidigare Läroplanen finns punkt 2.3 som benämns barns inflytande men denna punkt har till 2018 års Läroplan fått namnet barns delaktighet och inflytande. I målen är också delaktighet och inflytande tydligare då det är tydligare definierat vilka typ av mål som innefattar delaktighet och vilka som innefattar inflytande.

7.2 Förskollärares uppfattningar om inkorporeringen av Barnkonventionen och den reviderade Läroplanen.

7.2.1 Medvetenhet kring kommande förändringar

Studien visar att förskollärarna var medvetna om de kommande ändringarna. Medvetenheten fanns både kring att Barnkonventionen blir lag och att det kommer en reviderad Läroplan. Förskolläraren A lyser upp när diskussionen kring den nya Läroplanen kommer upp. ”Jag är väldigt nöjd med att Barnkonventionen får större fokus i den nya Läroplanen!” (Förskollärare A) Hon berättar att hon är starkt involverad i Lärarförbundet och har följt arbetet med den nya Läroplanen väldigt nära. Hon har läst samtliga förslag och delat sina åsikter kring det innehåll som presenterats för den nya Läroplanen. En punkt som hon fann viktig att få med i den nya Läroplanen var just Barnkonventionen. Att barns rättigheter står med i Läroplanen menar A på är bra men för att ge barns rättigheter ytterligare kraft och tydlighet menar hon att Barnkonventionen behöver stå med. I och med att Barnkonventionen nämns med sitt namn menar Förskollärare A på att det blir tydligare att barnkonventionen är de rättigheter som Läroplanen syftar till. Vidare menar hon också på att det då blir lättare för förskollärare att söka fram material att arbeta med kring Barnkonventionen då både Unicef och andra aktörer har mycket material kring Barnkonventionen.

7.2.2 Fokus på delaktighet och inflytande

Förskolläraren G menar på att delaktighet och inflytande är bland det viktigaste vi kan arbeta med i förskolan. ”Delaktighet och inflytande är tydligt redan i den nya Läroplanen men det kan aldrig bli för tydligt.” (Förskollärare G) G menar på att ett barn som inte känner att hen kan påverka sin situation eller att hen ens är viktig som individ är ett misslyckande för oss som förskollärare. Det ingår i vårt uppdrag menar G att medvetandegöra barnen om deras rättigheter. I tillägg till detta är det också än mindre viktigt att ge dem möjlighet att utöva dem dels mot vuxna men också barn emellan.

Förskolläraren J förklarar att hon och hennes kollegor diskuterat delaktighet och inflytande under många kvällsmöten och diskussionsforum. De har tillsammans enats om att det är komplexa begrepp och fenomen som kan belysas och arbetas med på en mängd olika sätt. ”Delaktighet och inflytande är komplexa begrepp och om Läroplanen kan förtydliga deras innebörd så kommer det att hjälpa så många förskollärare och därmed också barn.” (Förskollärare J). J menar på att om den nya Läroplanen blir ännu tydligare i hur förskolan ska arbeta med delaktighet och inflytande så kommer det att hjälpa förskollärarna i första ledet och dem kommer i sin tur att förmedla det till barnen.

7.2.3 Barns bästa i första rummet

På den förskola där K arbetar berättar hon att de under åren haft en del situationer som varit svåra att hantera och där de behövt stöd av lagen och andra myndigheter. K förklarar

att det bland annat handlat om vårdnadstvister som gått ut över barnet på förskolan. K menar på att hon varit med om situationer där barns bästa bör vara i fokus men ofta hamnar i kläm på grund av andra lagar eller vuxnas intressen och egna åsikter. ”Barns bästa ska alltid komma i första hand. Inga andra lagar ska vara viktigare.” (Förskollärare K). K menar att personalen på förskolan är väl medvetna om barns rättigheter och att de många gånger är dem ihop med annan personal på förskolan som har möjlighet att se hur ett barn faktiskt mår. I och med att Barnkonventionen blir lag hoppas K på att barns bästa ska få ännu högre status i förhållande till andra lagar och vuxnas åsikter och intressen.

Inför vår intervju hade förskolläraren N gått in och läst på ytterligare om Barnkonventionen och fastnade för formuleringen att barn inte är vuxnas ägodelar. ”Barn är inte vuxnas ägodelar, det är något som fastnat hos mig.” (Förskollärare N). Likt förskolläraren K i stycket ovan upplevde också N att barns bästa ofta hamnar i skymundan för deras vårdnadshavares intressen och egna åsikter. N menar på att det ofta är vad som är bäst för de vuxna och deras logistik och liv som ligger i fokus och inte vad som är bäst för barnen. Ett vardagsexempel menar N på är ett så enkelt exempel som föräldrar som lämnar sina sjuka barn på förskolan för att de har ett viktigt möte. N förklarar att sådana situationer inte kommer att förändras när Barnkonventionen blir lag men hon hoppas på att barns bästa ska få högre status i samhället som stort. Slutligen menar N också på förskollärare kommer att tydligare kunna referera till Barnkonventionen och barns rättigheter när den får en tydligare roll i Läroplanen.

7.3 Förskollärares uppfattningar om delaktighet och inflytande

7.3.1 Definitionen av delaktighet

Förskollärarna i studien hade olika sätt att uttrycka definitionen av delaktighet och inflytande men efter en analys av deras svar stod definitionen enad. Begreppet delaktighet handlar enligt förskollärarna i studien om att vara en del av någonting, att känna sig viktig och att kunna ta beslut som påverkar ens situation. ”Att göra barnen delaktiga i verksamheten handlar om att låta dem göra val och ta beslut som påverkar deras situation.” (Förskollärare J). ”Delaktighet handlar om att känna att man som individ är en del av något, att känna att man har en plats och är viktig.” (Förskollärare A). ”Att vara delaktig handlar om att känna sig värdefull, ha möjlighet att påverka och att göra val som både blir verklighet men också att i vissa fall bara får göra sin röst hörd.” (Förskollärare J).

7.3.2 Definitionen av inflytande

Begreppet inflytande sammanfattas av förskollärarna som möjligheten att göra sin röst hörd och yttra sin åsikt i frågor som barnet upplever som viktiga samt att kunna ta beslut på egen hand. ”Inflytande handlar om att kunna välja att måla eller rita utan att behöva fråga om papper och pennor” (Förskollärare M). ”Inflytande innebär att kunna påverka

sin dag utifrån sina egna val även om valmöjligheterna ibland styrs av de vuxna.” (Förskollärare N). ”När vi utformar en verksamhet utifrån vad vi upplever att barnen är intresserade av så har vi givit dem inflytande.” (Förskollärare G).

7.3.3 Det svenska samhällets demokrati som grund för arbetet med delaktighet och inflytande

Demokratin tar beslut som i sin tur påverkar personalen på förskolan och därmed också barnen. ”Förskolan är en produkt av vår demokrati och det är vårt uppdrag att föra läran om demokratin vidare.” (Förskollärare A). Det är enligt A denna demokrati som förskolan har som uppdrag att skapa en förståelse och en respekt för hos barnen för att den ska få leva vidare. I detta arbete ingår såväl att barnen ska stärkas som individer för att känna sig trygga i sin egen identitet som att de ska känna sig starka och trygga i en grupp. A menar på att det är individen som med sin integritet och sin vilja tar ett beslut som tillsammans med de beslut som alla andra individer tar, skapar en demokrati. Detta menar hon på kan låta komplext men genom att vara närvarande, se och lyfta barnen i det som de gör bra och lära dem att på samma sätt lyfta varandra så kommer vi dit. A belyser i detta vikten av att sätta ord på det som inte barnen själva kan, framförallt hos de yngre barnen där språket inte finns men också hos de äldre när de inte alltid får fram sina känslor.

A diskuterar också den nya Läroplanen som en produkt av Sveriges demokrati. Detta är något som också N talar om och där de båda två belyser vikten av att Barnkonventionen får en större plats i den nya Läroplanen. N talar om FN-dagen på förskolan där hon arbetar och om vilket status den fått. FN-dagen är en viktig dag på förskolan där Barnkonventionen en dag får ta ännu större plats än vanligt och det samtalas om barns rättigheter och förutsättningar i såväl Sverige som i andra länder. Också på den förskola där A jobbar så firas FN-dagen som en stor dag där både barn och personal får en extra påminnelse om arbetet med och vikten av barns rättigheter.

7.3.4 Förskollärarens förhållningssätt och dess påverkan på delaktighet och inflytande

7.3.4.1 Förskollärarens uppfattning om den egna rollens betydelse i kontexten

Förskollärarens förhållningssätt och egna status på sig själv skapar förutsättningarna för delaktighet och inflytande. ”Delaktighet och inflytande förenklar mitt arbete för att jag tänker att jag och barnen fixar det här i alla situationer, vi är ett team. Om barnen ges delaktighet och inflytande så blir vi ett team.” (Förskollärare M). M menar att om förskolläraren ser vuxna som innehavare av makt och som dem som står över barnen så kommer det smitta av sig på barnen. Om förskolläraren i stället ser sig som en del av ett team med såväl övrig personal som med barnen så kommer också detta smitta av sig. M menar på att förskolan här går att likna vid politiken i ett land. I ett land där medborgarna känner att de har inflytande och kan påverka sin situation så tenderar de att vara mer nöjda. I en diktatur där en enväldig härskare bestämmer allt och medborgarna varken har

rättigheter eller möjlighet att påverka sin situation är risken större för ett upplopp än vid en demokrati. M uttrycker det på så vis att delaktighet och inflytande förenklar hennes vardag då dessa två ord ständigt påminner henne om det team hon befinner sig i och det uppdrag hon har. Läroplanen är ryggraden för rollen som förskollärare och i och med att den till stor del innefattar delaktighet och inflytande så gör också rollen som förskollärare det menar M.

7.3.4.1 Ett demokratiskt förhållningssätt

Studien visar att förskollärare hänvisar till det som står i Läroplanen för förskolan, att förskolan vilar på en demokratisk grund. ”Delaktighet och inflytande är en del av en demokrati, den demokrati som är förskolans grund”. (Förskollärare G). Förskolläraren G belyser ett exempel med röstning i förhållande till demokrati men som också visar på ett demokratiskt förhållningssätt. När barnen skulle välja bok till vilan fick de blunda och lägga en kapla-stav vid den bok de ville läsa. Till en början blev de barn som inte fick sin vilja igenom besvikna och suckar hördes genom rummet. Barnen yttrade kommentarer som ”Åh jag får aldrig välja” ”Nej jag vill inte höra den boken”. Med tiden märkte dock G hur suckarna blev allt färre och valen gick smidigare och smidigare. G valde att fråga barnen hur de tänkte kring dessa valsituationer och hur det kändes när de inte fick som de ville. Barnens svar blev att de nu visste att det inte alltid blev som de ville men att det kanske nästa gång blev det och att det var spännande att ta del av valprocessen.

7.3.5 Resurser för arbetet med delaktighet och inflytande

7.3.5.1 Aktivitetstavlor för ökat inflytande

Studien visar på att det hos de äldre barnen ofta används aktivitetstavlor i arbetet med inflytande hos barnen. ”Aktivitetstavlan är ett sätt för oss att ge barnen möjlighet att ha inflytande över sin dag men på ett kontrollerat sätt” (Förskollärare M). M beskriver aktivitetstavlor som ett tydligt och enkelt sätt att både organisera och ge barnen inflytande. Aktivitetstavlorna var utformade på så vis att de aktiviteter som erbjuds under dagen står på en tavla och barnens bilder finns bredvid. Barnen får då ta sin bild och sätta den vid den aktivitet som de vill ägna sig åt just då och sedan flytta bilden när de vill byta aktivitet. Barnen får inflytande i form av att de får välja aktivitet men pedagogerna kan påverka mängden inflytande genom att plocka bort vissa aktiviteter eller begränsa antalet barn på varje aktivitet. ”Vi kan utmana barnen i deras vardag genom att plocka bort en aktivitet som de ofta väljer för att se hur de tänker då” (Förskollärare M).

När barnen själva har fått sätta sitt kort på tavlan och själva valt aktivitet är det också enligt N lättare att lösa eventuella konflikter. ”Om ett barn helt plötsligt gör något helt annat och stör dem andra ger det mer effekt att tillsammans gå till tavlan och fråga ”Vilken aktivitet har du valt? Vill du byta aktivitet eller hur känner du?” än att bara tillrättvisa och säga ”Nej spring inte runt” ”Gör inte si, gör inte så” (Förskollärare N). På detta vis menar N, läggs frågan tillbaka hos barnet och hen får återigen möjlighet att utöva sitt inflytande och därmed också känna sig sedd och viktig.

7.3.5.2 Miljön som den tredje pedagogen i arbetet med delaktighet och inflytande

Studien visar att de förskollärare som kommer från Reggio-Emilia inspirerade förskolor talar mycket om miljön i diskussionen kring delaktighet och inflytande. Det är vi vuxna som påverkar miljön i förskolan men detta ska enligt förskollärarna i studien göras med barns inflytande i åtanke. ”Hur mycket inflytande har du över din dag om du hela tiden måste fråga efter pennor, papper, klossar och så vidare?” (Förskollärare K). Förskolläraren K har länge arbetat med yngre barn på förskolan. K belyser vikten av vad miljön signalerar till barnen när de kliver in på förskolan. Om ett barn som är otryggt och eller inte har ett språk ser färgerna uppe på en hylla långt upp eller i värsta fall inte ser dem alls så är oddsen inte så höga att hen målar.

Miljön behöver också enligt förskolläraren A vara trygg för barnen. ”Vi kan ge barnen inflytande i form av att de får välja att bygga med klossar men hur mycket inflytande har de egentligen fått om deras arbete hela tiden störs?” (Förskollärare A). I bygghörnan exempelvis, menar A att barnen behöver få känna att de kan få sitta i fred och bygga utan att någon kommer och förstör. Om ett barn fått inflytande i form av att hen valt att gå och sätta sig i bygghörnan och bygga och ett annat barn ständigt förstör så faller meningen men inflytandet. Barnen behöver likväl erbjudas inflytande som de behöver få utöva det utan att störas. Hos de äldre barnen blir detta lättare tydligt då de inte sällan väntar med att berätta för en vuxen att någon förstört eller någon gjort si eller så. A menar dock på att det hos de yngre barnen är än viktigare för oss att vara närvarande förskollärare. Vissa barn visar inte med känslor eller ord att de blir ledsna om ett annat barn tar något ur händerna på dem eller välter ett torn men det är ändå vår uppgift att vara närvarande och förhindra att det sker och sätta ord på händelsen om det sker. På samma sätt innebär detta ett ansvar hos förskolläraren att uppmärksamma situationer och platser som är bristfälliga och sedan anpassa miljön efter det. En viktig aspekt i miljötänket är också enligt A att undvika hörnor där barns integritet kan kränkas så som för avskilda hörnor där barnen inte har uppsyn och kränkningar kan förekomma.

Förskolläraren M delar förskolläraren As tankar om en trygg miljö och belyser också vikten av en bestående miljö. ”Tänk dig själv att du varje morgon när du ska göra din frukost måste leta efter kaffekoppen, skeden och skålen för att någon bytt plats på allt i ditt kök.” (Förskollärare M). Om miljön ständigt ändras och material flyttas så tas det så mycket energi från barnen att försöka lokalisera sig och materialet att delaktigheten och inflytandet också brister. Självklart, menar M att miljön ibland behöver ändras men inte för ofta och inte med för stora förändringar på en gång, framförallt hos de yngsta barnen som inte på samma sätt kan fråga efter var material tagit vägen eller varför det tagits bort.

7.3.5.3 Samlingen som en plats för delaktighet och inflytande

Förskollärarna i studien nämner samlingen som ett tillfälle för att ge barn möjlighet till delaktighet och inflytande. ”Samlingen är ett ypperligt tillfälle att låta barnen utöva såväl delaktighet som inflytande” (Förskollärare G). Förskollärarna J, M och G tog upp det till synes lilla men ack så viktiga fenomenet önskesången som en viktig del i arbetet med

delaktighet och inflytande. Att få frågan om vilken sång just jag vill sjunga menar dem på är något som höjer barnens känsla av att dem är viktiga och får ha en åsikt redan från en ung ålder. De minsta barnen menar J på snabbt lär sig vilka sånger som hör ihop med en specifik bild eller ett föremål så genom att rada upp dessa och låta barnen peka kan till och med de absolut yngsta få utöva sin rätt.

Förskolläraren G som jobbar med de äldsta barnen menar också på att barnen själva kan få hålla i en del av eller en hel samling som de tillsammans planerar. ”Jag ger barnen inflytande i form av att de får vara med och hålla i en samling och de får då samtidigt känna sig delaktiga i den verksamhet jag bedriver.” (Förskollärare G). På detta vis får barnet själv planera innehåll och genomförande av samlingen med stöd av förskolläraren. De barn som inte vill hålla en hel samling kan få börja med att hålla en del eller bara vara en del i planeringen. Delaktighet och inflytande är inte heller något som kan tvingas på barnen menar G, vissa barn behöver mer tid än andra och kan behöva observera en längre tid innan de själva vill delta. Att respektera detta är också enligt henne en del av att respektera barns rättigheter och medvetandegöra dem om att de erbjuds ett inflytande men att de inte är tvungna att utöva det om det inte känns rätt.

7.3.6 Barns rätt till delaktighet och inflytande i förskolans vardag

I studien drar förskollärare paralleller till Barnkonventionen och barns rättigheter. ”Barn har rätt till sina rättigheter” (Förskollärare J). Studien visar att det ingår i förskollärarnas uppfattning om deras uppdrag att medvetandegöra barnen om deras rättigheter. Detta kan enligt dem göras på flera olika sätt och förskolläraren A har tagit stor hjälp av barnböcker. A hade tagit med sig ett dokument från Vänersborgs bibliotek Barn- och ungdomsavdelningen (2014) som hon tagit stöd i. ”Barn behöver ges möjlighet att förstå deras rättigheter i ett forum som för dem är känt” (Förskollärare A). Dokumentet innehåller exempel på olika i förskolan vanligt förekommande barnböcker och hur dessa är kopplade till Barnkonventionen. Vidare ger också dokumentet tips på hur samtal kan föras med barn kring de olika delarna av Barnkonventionen som böckerna tar upp. A menar på att hon finner det meningsfullt att sätta Barnkonventionen i sin komplexitet och storhet i förhållande till något som är nåbart och naturligt för barnen. På detta vis blir Barnkonventionen inte mindre viktig men mindre svårförstådd.

Förskolläraren K menar att barn också kan dra nytta av att se en situation utifrån. ”Vissa barn behöver se en situation utifrån för att förstå sin egen delaktighet och påverkan” (Förskollärare K). Det som K menar med att se något utifrån är att barn kan dra nytta av om exempelvis personalen filmar sig själva när de utför en situation som ofta uppstår på förskolan och som är kopplad till barns rättigheter. K menar att barnen kan få ett annat perspektiv på en situation och förstå sin delaktighet när de får en chans att se situationen som helhet.

7.4 Hinder och möjligheter för delaktighet och inflytande

7.4.1 Organisationen som hinder och möjlighet för delaktighet och inflytande

Studien visar att en förutsättning för delaktighet och inflytande är en väl organiserad verksamhet. ”Vi som förskollärare och personal på förskolan vill ha tydlighet och struktur från våra chefer och känna att vi är viktiga, känner delaktighet och har inflytande och detta måste vi också göra för barnen.” (Förskollärare N) Denna organiserade verksamhet börjar på chefsnivå där chefernas roll ligger i att ge rätt förutsättningar i form av planeringstid och tillräckligt med personal. I nästa steg är det upp till förskolläraren att planera en verksamhet som är tydlig för såväl personal som barn och förankra denna hos samtliga. När en veckostruktur och en dagsstruktur finns som är möjlig att följa och förankrad hos alla så ges möjligheten till att utöva delaktighet och inflytande.

Om en organisation är svag och sårbar och personal hela tiden rycks till andra avdelningar så minskar på en gång möjligheten till delaktighet och inflytande hos barnen. ” Personalbrist innebär delaktighet och inflytandebrist.” (Förskollärare M) När personal försvinner så faller strukturen och då faller också möjligheten att erbjuda barnen delaktighet och inflytande då fokus helt plötsligt ligger på att försöka få ihop dagen på bästa sätt menar N. Hon menar också på att det tyvärr på många platser är just så här det ser ut i förskolevärlden.

Förskolläraren J menar på att rutinsituationer ofta är något som sker under en viss stress, framförallt med de yngre barnen. Blöjor ska bytas och händer ska tvättas för att samlingen ska hinna genomföras innan maten är klar. ”Delaktighet handlar också om att göra barnen delaktiga i det rutinmässiga som ofta sker över deras huvuden” (Förskollärare J). I dessa situationer upplever hon både hos sig själv och hos kollegor en viss brist i barns delaktighet och integritet. Blöjbyten och handtvätt är något som ingår i såväl den dagliga rutinen som i omvårdnaden av barnen. I stressade och pressade situationer är det dock lätt att det sker nästan över huvudet på barnen, en blöja byts medan personalen samtidigt ropar på nästa barn som ska ställa sig i kö eller tvätta sina händer. J menar på att det är en del av barns rättigheter att de får vara delaktiga i denna typ av process ur en integritetssynpunkt. Rädda barnens stopp min kropp är en handbok och ett projekt kring barns integritet som bland annat tar upp just detta och J menar på att detta också är en del av barns rätt till delaktighet i förhållande till Barnkonventionen.

7.5 Sammanfattning av resultat

Delaktighet och inflytande har stor plats i barnkonventionen ur många aspekter. Delaktighet och inflytande har också stor plats i den nuvarande läroplanen och en än större plats i den kommande reviderade läroplanen. I den reviderade läroplanen flätas också barnkonventionen och läroplanen samman på ett nytt sätt få barnkonventionen som begrepp får plats i läroplanen.

Utifrån de intervjuer som gjorts med förskollärare har det framkommit en medvetenhet hos förskollärarna om de förändringar som kommer att ske i och med barnkonventionens inkorporering och den reviderade läroplanen. Studien visar på att delaktighet och inflytande är begrepp som diskuteras ofta på arbetsplatser och får stort fokus i det dagliga arbetet. Att lyckas med att ge barn delaktighet och inflytande menar studien på är att lyckas med uppdraget som förskollärare. Vidare visar studien på att det finns situationer där förskollärare behövt vända sig till myndigheter och lagar och på de brister som funnits i att barnkonventionen inte varit lag. Studien visar på att förskollärare trots olika uttryckssätt i slutändan står eniga i definitionen av delaktighet som känslan av att vara viktig och en del av någonting och inflytande som möjligheten att påverka sin situation. Det svenska samhällets demokrati påverkar förskolan och barnen och det är enligt studien förskolans uppdrag att fostra barnen in i den demokratin så att det kan fortsätta. Förskollärarens egen uppfattning om hens roll är enligt studien grundläggande för möjligheten till delaktighet och inflytande. Om inte förskolläraren ser sig som delaktig i verksamheten så kommer inte inflytande att erbjudas. Förskollärarens demokratiska förhållningssätt i barngruppen och mot barnen är också enligt studien en förutsättning. I arbetet med delaktighet och inflytande använder sig förskollärarna av olika resurser så som aktivitetstavlor, miljön som den tredje pedagogen och samlingen. I studien drar förskollärarna paralleller till barnkonventionen och barns rättigheter och beskriver att de arbetar med barnkonventionen exempelvis med hjälp av barnböcker. Slutligen visst studien på att det finns såväl hinder som möjligheter för arbetet med delaktighet och inflytande gällande organisationen. Förskollärarna menar på att en välfungerande organisation uppifrån med hög personaltäthet och fungerande lokaler skapar möjligheter till att erbjuda delaktighet och inflytande. På samma sätt menar de att en bristande organisation med personalbortfall och dåliga lokaler begränsar möjligheterna att erbjuda delaktighet och inflytande.

8. Diskussion

I detta avsnitt diskuteras studiens resultat och metod i förhållande till det syfte och de frågeställningar som valts. Syftet med denna studie var att beskriva inkorporeringen av barnkonventionen i förskolan, i synnerhet med avseende på revideringen av läroplanen och begreppen delaktighet och inflytande samt förskollärares uppfattningar om ämnet.

8.1 Resultatdiskussion

Studien visar att förskollärare uppfattar att de har möjlighet att påverka barns delaktighet och inflytande. Resultatet visar på att förskollärarnas förhållningssätt är avgörande för att möjliggöra delaktighet och inflytande.

8.1.2 Delaktighet och inflytande som begrepp

Förskollärarna i studien är trots begreppens komplexitet och svårigheten i att konkret beskriva dem, eniga om deras innebörd. Inflytande handlar enligt förskollärarna om rätten och möjligheten till att göra sin åsikt hörd. Anledningen till valet åsikt och inte röst är för att det inte alltid handlar om en röst. Hos de yngsta barnen där språket inte ännu är utvecklat krävs det att förskolläraren observerar och iakttar handlingar, uttryck och kroppsspråk för att låta barnens åsikter bli hörda. Förskollärarnas uppfattningar om begreppet inflytande är i linje med Emilsons (2007) definition av begreppet som använts som grund i studien. Emilson (2007) ser inflytande som en förutsättning för lärande och som innebär att barn ska utveckla förmågan att uttrycka åsikter och tankar.

När det kommer till begreppet delaktighet visar studien att det handlar om att få barnen att känna att de är en del av något större, en del av den gemenskap som förskolan är. Det handlar om att ge barnen en förståelse för demokrati och att alla behövs och är viktiga. På liknande sätt menar Emilson (2007) och studiens grunddefinition att begreppet kan definieras. Denna grunddefinition är att delaktighet handlar om att ges möjligheten att ta initiativ, beslut och påverka sin situation.

8.1.3 Delaktighet och inflytande i styrdokumentet och verksamheten

Utifrån dokumentanalysen så är delaktighet och inflytande centralt innehåll i den svenska Läroplanen. Fokus ligger på att medvetandegöra barn om sin rätt till delaktighet och inflytande och att erbjuda dem möjligheten att påverka sin situation (Skolverket 2016). I den nuvarande Läroplanen nämns barns rättigheter, men inte Barnkonventionen i sak. I den nya Läroplanen nämns dock Barnkonventionen i sak (Skolverket 2018).

Förskollärarna i studien menar att delaktighet och inflytande har en stor plats i Läroplanen. De menar också att barns rättigheter inkluderas av Läroplanen. De upplever att de arbetar med rätten till delaktighet och inflytande i den dagliga verksamheten och att arbetet stämmer överens med det som går att läsa i Barnkonventionen. Förskollärarna var medvetna om den nya Läroplanen samt att Barnkonventionen blir lag under 2020. I och med dessa två förändringar ser förskollärarna positivt på framtiden för barns rättigheter och rätten till delaktighet och inflytande.

Förskollärarna i studien hade olika sätt att ta sig an arbetet med Barnkonventionen och barns rättigheter i förskolan. Vissa använde sig av Unicefs egna material, andra av bilderböcker och några av olika typer av demokratilekar och övningar. Den slutsats som går att dra av detta är det faktum att Läroplanen är tolkningsbar och likaså undervisningen i förskolan. Det finns inga specifika läroböcker eller arbetsblad som barnen ska göra utan det är helt upp till förskolläraren att ta sig an arbetet med Läroplanen och dess innebörd.

8.1.4 Transformerad barnkonventionen i verksamheten

Genom att använda barnböcker så som förskolläraren A gör så har hon en intention att transformera den information som finns i Barnkonventionen och förmedla den till barnen på ett sätt som för dem är meningsfullt. I enlighet med Lindes (2012) tankar om

transformering så är det precis vad A har för avsikt att göra. Förskolläraren tar innehållet i ett stort dokument med en massa text som givits till henne och transformerar detta till att ge barnen en förståelse för innebörden genom en barnbok som för dem är meningsfull.

8.1.5 Styrda aktiviteter och möjligheten till delaktighet och inflytande

Ekström (2006) och Emilson (2008) menar båda på att de styrda aktiviteterna så som samlingen ofta ger lite utrymme för delaktighet och inflytande. Förskollärarna i denna studie visar dock på en annan tankegång och avsikt. G menar att hennes samlingar med de äldsta till största delen styrs av barnen. Antingen styrs den av barnen i den bemärkelse att de själva får leda samlingen eller så styrs den av att hon väljer aktiviteter som hon uppmärksammat att barnen visat intresse för. Även förskolläraren J som arbetar med de yngsta barnen yrkade på att barnen ges utrymme till delaktighet och inflytande vid samlingen. På deras avdelning fanns bilder på alla sånger uppsatta vid samlingen och barnen erbjöds att gå fram och peka på den sång de ville sjunga. Detta menade J på var en början på ett arbete med delaktighet och inflytande som i sig kan verka smått, men som lägger grunden för ett förtroende mellan barn och vuxna.

8.1.6 Fritt eller begränsat inflytande

Förskollärare i studien förespråkade aktivitetstavlan som ett sätt att erbjuda barnen inflytande. På tavlan finns aktiviteter som barnen kan göra och de får sätta sin bild vid den aktivitet som de vill göra för stunden. Förskollärarna berättar också att de kan styra aktivitetstavlan genom att ta bort aktiviteter eller begränsa antalet barn på varje aktivitet. Förskollärarna menar att de fortfarande ger barnen inflytande då de fortfarande får välja själva men att de kan utmana barnen i deras konstellationer och val av aktiviteter genom att begränsa eller plocka bort. Dolk (2013) visar på en överensstämmande tanke där forskningen säger att demokrati och inflytande också handlar om att inflytande inte alltid innebär att ens vilja går igenom. Att få göra sin röst hörd och yttra sin åsikt är att erbjudas inflytande. Inflytandet innebär också att det inte alltid blir som tänkt och att det är när denna innebörd förstås som den fullständiga förståelsen för inflytande skett.

8.1.7 Delaktighet eller konsultation?

I frågan om samlingens förmåga att erbjuda delaktighet och inflytande kan vi se till Thomas (2007) tankar om delaktighet kontra konsultation. Hos de yngre barnen där de får välja en sång av ett antal valda sånger kan detta liknas vid en konsultation. På detta vis finns risken att förskolläraren känner att hen erbjuder inflytande men i själva verket bara konsulterar men det måste tas med i ekvationen att barnen är små. Det som förskolläraren G erbjuder barnen när hon låter dem helt påverka och planera en egen samling är dock i enlighet med Thomas (2007) definition av delaktighet. I samlingssituationen visar det sig då att för de yngre barnen är konsultationen rätt väg att gå då det är de förutsättningarna som finns att jobba med. Konsultationen i de unga åren lägger dock grunden för känslan av att få vara delaktig och ha inflytande så att barnen vid

fem års ålder kan få utöva så mycket inflytande att de håller en helt egen samling med helt eget valt material och innehåll (Thomas, 2007).

8.1.8 Att känna sig sedd och hörd, en förutsättning för lärande

Emilson (2008) menar att grunden för lärande ligger i att individen som ska lära sig något känner sig viktig, trygg och delaktig. I och med detta innebär det enligt Emilson (2008) att delaktighet och inflytande lägger grunden för lärande. Förskolläraren J delar denna tanke och menar att om barnen ges inflytande från en tidig ålder så ökar chanserna för en trygg barngrupp, bra relationer och ett bra lärande.

Förskolläraren M lägger också stor vikt vid att delaktighet och inflytande lägger grunden för lärande likt Emilson (2008). Enligt M är det viktigt att såväl barnen, förskolläraren och övrig personal känner sig som ett team. Om barnen känner att deras åsikt är viktig för att detta team ska klara av att ta sig framåt menar M på att förtroendet ökar och såväl tålamodet. Ett barn som aldrig känner sig delaktig och aldrig tycker sig få som hen vill känner sällan ett intresse av att vara delaktig och lyssna på instruktioner. Ett barn som å andra sidan ser sitt värde i en grupp och som vet att även om det inte blev som barnet ville denna gång så kanske det blir det nästa gång och därför gör det som känns tråkigt för de andras skull tenderar att vilja delta ändå. M menar att detta i grunden handlar om förskollärarens förhållningssätt, men också om demokrati. En demokrati är uppbyggt just på detta sätt. Allas åsikter är viktiga, men bara för att man får ha en åsikt så är det inte alltid ens vilja som går igenom i slutändan.

8.1.9 Hinder och möjligheter för delaktighet och inflytande

Flera av förskollärarna resonerar på liknande sätt som Westlund (2011) om att barngruppens storlek och personalantalet också påverkar möjligheten till delaktighet och inflytande. Förskolläraren M menar att en veckostruktur och en dagsstruktur är grunden för att ge barnen utrymme att få utöva delaktighet och inflytande. Om en struktur är byggd på ett visst antal personal och barn för att ge utrymme för barnen att utöva sina rättigheter så faller det om en personal exempelvis behöver ryckas bort för att fylla upp på en annan avdelning. På detta vis menar M att barns delaktighet och inflytande är i en sårbar situation då det tyvärr ofta är brist på personal och många barn per personal i dagens förskola. Hon hävdar dock att det absolut inte är omöjligt att erbjuda barnen det som de har rätt till, men det krävs en tydlig struktur.

Förskollärarna menar i enlighet med Björklid (2005) på att miljön är viktig för barnens möjlighet till delaktighet och inflytande. Björklid (2005) talar om Reggio-Emilia pedagogiken och dess syn på barnet och miljön. De förskollärare i studien som arbetar på Reggio-Emilia inspirerade förskolor var de som främst nämnde miljöns påverkan på delaktighet och inflytande. Förskollärarna menar att barnen behöver en miljö som är tillgänglig för dem för att de ska kunna ha inflytande över sin dag utan att exempelvis behöva fråga om material uppe på en hylla.

De intentioner som förskollärarna förmedlar i studien visar på att de vill förmedla rätten till delaktighet och inflytande. Förskollärarna visar på uppfattningen att de har ett demokratiskt förhållningssätt som inte präglas av makt och regler. Enligt Sheridans (2001) om förhållningssätt sammankopplat med kvalitet på förskolan så innebär detta att förutsättningarna hos förskollärarna i studien finns för att ha en god kvalitet i undervisningen.

8.1.10 Sveriges position i arbetet med barns rättigheter och rätten till delaktighet och inflytande

Utifrån dokumentanalysen visar resultatet på att Barnkonventionen nämns som helhet i den reviderade läroplanen. I den tidigare läroplanen nämns mänskliga rättigheter men inte barns rättigheter och barnkonventionen. Freeman (2007) menar att den viktigaste rätten vi har är rätten till våra rättigheter. I och med att Barnkonventionen nu nämns i den nya läroplanen blir det tydligare vilka rättigheter det är barnen har rätt till och vilka rättigheter förskolan är skyldig att förmedla kunskap om.

I tanken som flera av förskollärarna har om att de är ett team tillsammans med barnen så syns det demokratiska förhållningssätt i verksamheten som läroplanen förespråkar i text. För förskollärarna i denna studie handlar inte förskolläraryrket om att ha makt och utöva makt över barnen utan om intentionen att få barnen att känna att de är minst lika viktiga som de vuxna. När Sverige sätts i förhållande till andra länder så syns skillnader i forskningen. Johnny (2005) menar att just detta är bristen i Kanadas skolvärld. I Kanada ses förskolan som en hierarki där de vuxna står över barnen och utövar sin makt. De tankar som bland annat M uttryck om att se sig själv som en del av ett team visar på en indikation om Sveriges tankar och ståndpunkt i frågan.

De tankar som A delar med sig om att Läroplanen är en produkt av den demokrati vi har i Sverige är också ett exempel där en jämförelse kan göras med ett annat land. A menar att Läroplanen är förskolans ryggrad och något som hon vilar på i sin yrkesroll. Det faktum att barns rättigheter och rätten till delaktighet och inflytande finns med där till stor del menar hon ökar ambitionen om att det ska uppnås. Batur Musaoglu och Haktanir (2012) visar i studien av Turkiets styrdokument på att Barnkonventionen och barns rättigheter inte nämns i deras motsvarighet till Läroplanen. I och med det blir barns rättigheter och rätten till delaktighet och inflytande en mer naturlig del i en förskollärares yrkesroll i Sverige.

8.2 Metoddiskussion

Inför denna studie valdes semi-strukturerade intervjuer som metod. De semi-strukturerade intervjuerna gör att samtliga respondenter får samma huvudfrågor med en öppning för följdfrågor (Bryman, 2009). I och med att delaktighet och inflytande är ett komplext ämne som kan vara svårtolkat finner jag att detta var en helt relevant metod. Metoden gav möjligheten att ställa följdfrågor för att ytterligare belysa ut begreppen och

dess innebörd samt förskollärarnas tankar kring de styrdokument som också valts, Läroplanen och Barnkonventionen.

Under intervjuerna valdes ljudinspelning som metod och detta har varit bra då det har varit enkelt att transkribera då det går att pausa ljudet. Det har också varit viktigt att som Löfgren (2014) menar, kunna gå tillbaka och lyssna om igen på vissa uttalanden och tankegångar för att få en djupare förståelse för innebörden.

Då delaktighet och inflytande är komplexa begrepp att sätta sig in i och tolka så hade jag om jag fått göra om studien igen föredragit att vara två personer i processen. Detta för att kunna diskutera och vrida och vända på begreppen tillsammans och få ytterligare infallsvinklar. Hade jag fått göra om arbetet hade jag också velat sätta mig ytterligare in i den tidigare forskningen innan jag skrev mina intervjufrågor. Detta för att kunna utesluta någon av de frågor som verkade intressanta men som egentligen inte överensstämde till hundra procent med syftet. De semistrukturerade intervjufrågorna gjorde att jag kunde ställa följdfrågor som ledde mig på rätt väg (Bryman, 2009) men med mer jobb på frågorna hade jag kunnat göra det enklare för mig från början.

Respondenterna upplevde att frågorna trots sin komplexitet var lätta att svara på vilket i enlighet med Trost (2010) gav utvecklande och givande svar för studien.

8.3 Vidare forskning

Då samlingsituationen var en punkt där den tidigare forskningen skiljde sig från respondenternas uppfattning om möjligheten till delaktighet och inflytande är detta något jag skulle vilja forska vidare på. En fortsättning skulle kunna vara att undersöka barns uppfattningar om delaktighet i samlingsituationer samt att observera samlingsituationer och se hur mycket som är konsultation och hur mycket som är delaktighet och inflytande.

Referenser

- Batur Musaoglua, E., Haktanir, G (2012) Investigation of MONE Preschool Program for 36-72 Months Old Children (2006) According to Children Rights. *Educational Sciences: Theory and Practice*, v12 n4 p3285-3305 Aut 2012
- Björklid, P. (2005). Lärande och fysisk miljö, en kunskapsöversikt om samspelet mellan lärande och fysisk miljö i förskola och skola. Myndigheten för skolutveckling.
- Bryman, A. (2009). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2., [rev.] uppl.) Malmö: Liber.
- Dahlberg, G., Moss, P., & Pence, A. (2014). *Från kvalitet till meningsskapande. Postmoderna perspektiv - exemplet förskolan* (tredje uppl.). Stockholm: Liber.
- Davidsson, F (2018) *Lekande rätt* (Upplaga 1) Lund: Studentlitteratur
- Dolk, Klara (2013). *Bångstyriga barn: makt, normer och delaktighet i förskolan*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet
- Ekström, K. (2006). *Förskolans pedagogiska praktik – Ett verksamhetsperspektiv*. Doktorsavhandling Umeå: Umeå universitet.
- Emilson, A. (2007). Young Children's Influence in Preschool. *International Journal of Early Childhood*, 1 (39), 11-38. doi: doi.org/10.1207/s15566935eed1604_7
- Emilson, A. (2008). *Det önskvärda barnet: Fostran uttryckt i vardagliga kommunikationshandlingar mellan lärare och barn i förskolan*. Doktorsavhandling, Göteborg: Acta Universitatis Gothenburgensis.
- Freeman, M. (2007). Why it remains important to take children's rights seriously. *International Journal of Children's Rights*, 15(1), 5–23.
- Johnny, L (2005) UN Convention on the Rights of the Child: A Rationale for Implementing Participatory Rights in Schools. *Canadian Journal of Educational Administration and Policy*, Issue #40, May 14, 2005.
- Linde, G (2012) *Det ska ni veta! En introduktion till läroplansteori* Lund:studentlitteratur
- Löfgren, H. (2014). Lärarberättelser från förskolan. I A. Löfdahl, M. Hjalmarsson & K. Franzén (Red.), *Förskollärarens metod och vetenskapsteori* (s. 144-156). Stockholm: Liber.
- Sheridan, S. (2001). *Pedagogical quality in preschool: an issue of perspectives*. Göteborg studies in educational sciences 160. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Skolverket (2016), *Läroplan för förskolan Lpfö 98: reviderad 2010*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2018) Förordning om läroplan för förskolan; hämtad 2018-09-04 från https://www.skolverket.se/download/18.4fc05a3f164131a741815d2/1535537399180/La-roplan_forskolan_SKOLFS_2018_50.pdf

Smidt, S. (2010). *Vygotskij och de små och yngre barnens lärande*. (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Socialstyrelsen (2012) Om implementering Tryck Edita Västra Aros, Västerås, juni 2012

Sommer, D., Pramling Samuelsson, I., Hundeide, K., (2013) Early childhood care and education: a child perspective paradigm, *European Early Childhood Education Research Journal*, 21:4, 459-475, DOI: [10.1080/1350293X.2013.845436](https://doi.org/10.1080/1350293X.2013.845436)

Sveriges kommuner och landsting (2018) Barnkonventionen blir svensk lag Hämtad 2018-08-23 från <https://skl.se/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamstallldhet/barnetsrattigheter/barnkonventionenblirsvensklag.887.html>

Svenska Akademiens ordbok <https://www.saob.se/artikel/?seek=inkorporera&pz=1> hämtad (2018-09-01)

Thomas, N. (2007). Towards a theory of children's participation. *International Journal of Children's Rights*, 15, 199-218.

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

UNICEF (2009). *Barnkonventionen – FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm, UNICEF Sverige.

Unicef (2018) (1) Vad menas med inkorporering och transformering? Hämtad 2018-08-27 från <https://unicef.se/fragor/vad-menas-med-inkorporering-och-transformering>

Unicef (2018) Vad har barnkonventionen för status i Sverige? Hämtad 2018-08-27 från <https://unicef.se/fragor/vad-har-barnkonventionen-for-status-i-sverige>

Vallberg Roth, A. (2002). *De yngre barnens läroplanshistoria: från 1800-talets mitt till idag*. Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet. Hämtad 2018-10-17 från www.vr.se

Vänersborgs stadsbibliotek Barn- och ungdomsavdelningen (2014) *Barnkonventionen genom några bilderböcker*. Hämtad (2018-11-21) från: <http://www.vanersborg.se/download/18.2019aaf2149e8eaa05b60f9/1417076391804/Barnkonventionen+genom+nagra+bilderbocker.pdf>

Westlund, Kristina (2011). *Pedagogers arbete med förskolebarns inflytande. En demokratididaktisk studie*. Lic-avh, Malmö högskola. <http://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/12262/Westlund%20muep.pdf> (Hämtad 2017-09-11)

Bilagor

Intervjufrågor Examensarbete

1. Vad betyder delaktighet respektive inflytande för dig som förskollärare?
2. Hur arbetar du med delaktighet och inflytande i förskolan?
3. Vid vilka tillfällen?
4. Arbetar du på samma sätt med de äldre och de yngre barnen?
5. Påverkar förskolans tidsramar och personalantal arbetet med delaktighet och inflytande? I så fall hur?
6. Är du medveten om inkorporeringen av barnkonventionen år 2020 och den reviderade läroplanen 2018?
7. Vad tänker du att dessa kommer att innebära för förskolan?